Rahoitusmarkkinaosasto
Erityisasiantuntija Marian Jecu

Eduskunnan lakivaliokunnalle
Mikko Monto
Valiokuntaneuvos

HE 200/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdistyslain muuttamisesta

Lausunto

Lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi yhdistyslain muuttamisesta. Lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriötä erityisesti kiinnittämään huomiota rahanpesuun liittyviin kysymyksiin pienten yhdistysten osalta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen siten, että yhdistykset voivat itse päättää tarpeitaan vastaavien uusien mahdollisuuksien käyttöönotosta ja sekä oman harkintansa mukaan myös toimintaympäristön muutokseen mukautumisesta.

Kirjanpitolakia kevyemmän tilinpitomallin lisääminen yhdistyslakiin

Yksi hallituksen esityksen keskeisistä ehdotuksista on kirjanpitolakia kevyemmän tilinpitomallin lisääminen yhdistyslakiin. Voimassaolevan lain mukaan yhdistyksen on toiminnassa pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa ja noudatettava hyvää kirjanpitotapaa. Hallituksen esityksen mukaan tästä velvollisuudesta voi käytännössä aiheutua pienemmille yhdistyksille niiden resursseihin nähden merkittävät kustannukset, mikä saattaa vähentää jäsenten halukkuutta osallistua yhdistyksen hallintotehtäviin. Tilinpitovaatimukset voivat esityksen mukaan olla ylimitoitetut, jos yhdistyksen tulot muodostuvat käytännössä jäsenten maksuista eikä yhdistyksellä ole velkaa, palkattua henkilökuntaa tai taloudellisesti merkittäviä sopimuksia. Esityksessä ehdotetaan, että kevennetty tilinpitomalli olisi mahdollinen yhdistykselle, jonka saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä (liikevaihto) tilikaudelta on enintään 30 000 euroa sekä päättyneeltä että sitä välittömästi edeltäneellä kaudelta. Liiketoimintaa harjoittavan yhdistyksen olisi kuitenkin aina sovellettava kirjanpitolakia. Kevyempi tilinpito voidaan käytännössä perustaa pitkälti pankin (sähköiseen) tiliote- ja

tilitapahtumatietoihin. Esityksen mukaan tarkemmat säännökset tällaisen tilinpidon järjestelyistä ja sisällöstä sekä tilinpidon kaavoista ja vuosilaskelman sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Asetusehdotusta ei ole liitetty hallituksen esitykseen.

Valtiovarainministeriö tukee hallituksen esityksessä esitettyä muutosta keventää pienten yhdistysten hallinnollista taakkaa. Kevennetty tilinpitomalli saattaisi houkutella pieniä rekisteröimättömiä yhdistyksiä rekisteröitymään, mikä osaltaan toisi näitä toimijoita viranomaisvalvonnan piiriin ja tietoisuuteen. Lisäksi kevennetty tilinpitomalli ei esityksen ehdotusten vaikutusarvioinnin perusteella vähentäisi vaatimuksia tilitapahtumien sisällön ja tarkoituksen osalta.

Hallituksen esityksessä on käsitelty yhdistyslainsäädännön muutosten mahdollisia vaikutuksia rikostorjuntaan ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Kyseisen näkökulman huomioiminen on tärkeä valtiovarainministeriölle. Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio vuodelta 2021 luettelee keskeisimmät NPO-sektoriin (Non-Profit Organizations) liittyvät riskit. Kansallisen riskiarvion julkistamisen jälkeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansalliselle viranomaisyhteistyöryhmälle perustettiin NPO-asioita käsittelevä alatyöryhmä. NPO-alatyöryhmän työn toteuttamiseksi sisäministeriö tulee lähiaikoina asettamaan hankkeen, jossa syvennytään tarkemmin tämän sektorin ominaispiirteisiin ja sektorin erilaisiin toimijoihin sekä näihin toimijoihin liittyviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin. Hankkeella on kolme pääasiallista tehtävää:

1) Tietoisuuden ja ohjeistuksen lisääminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä NPO-toimijoille ja ilmoitusvelvollisille;

2) Tiedonvaihdon lisääminen NPO-sektorista viranomaisten välillä; ja

3) Selvitetään, miten NPO-sektoria saadaan koordinoidummaksi/riskipohjaiseksi valvonnan osalta ja miten viranomaisten toimivaltuuksia parannetaan.

Hankkeen lopputulokset tulevat vaikuttamaan siihen, miten kansallisesti NPO-sektorin riskejä mitigoidaan ja valvonta järjestetään.

Valtiovarainministeriö pitää tässä vaiheessa erittäin tärkeänä, että hallituksen esityksessä ehdotettu kevennetty tilinpito ei heikennä toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksia selvittää yhdistysten varojen alkuperä ja käyttötarkoitus.